

**Inkluzja
polityczna
imigrantów
we współczesnej
Europie**

STUDIA MIGRACYJNE
MIGRATION STUDIES

OŚRODEK BADAŃ NAD MIGRACJAMI
CENTRE OF MIGRATION RESEARCH

Magdalena Lesińska

Inkluzja polityczna imigrantów we współczesnej Europie

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2013

Recenzenci:

prof. dr hab. *Marek Okólski*

prof. dr hab. *Dariusz Stola*

Redaktor prowadzący:

Łukasz Żebrowski

Redakcja:

Magdalena Pluta

Korekta:

Joanna Barska

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Copyright © 2013 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

Tytuł dotowany przez Ośrodek Badań nad Migracjami
Uniwersytetu Warszawskiego

ISBN 978-83-7383-674-7

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 826 59 21, 22 828 95 63, 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Druk i oprawa: Wrocławska Drukarnia Naukowa PAN

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
Podziękowania	12
 ROZDZIAŁ 1. INKLUZJA POLITYCZNA IMIGRANTÓW –	
ROZWAŻANIA DEFINICYJNE	13
1.1. Inkluzja polityczna jako proces	13
1.2. Wspólnota polityczna jako locus inkluzji politycznej	20
1.3. Imigranci jako podmiot inkluzji politycznej: od grupy wykluczonej do podmiotu polityki.	26
1.4. Teoretyczne modele inkluzji politycznej i ich normatywne uzasadnienie	31
Argument demokracji	32
Argument osiedlenia	33
Argument redukcji podziałów i konfliktów społecznych	34
Argument wolnościowy	35
1.5. Uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne – w stronę dynamicznego ujęcia procesu inkluzji politycznej imigrantów	38
 ROZDZIAŁ 2. POLITYKA PAŃSTWA NA RZECZ INKLUZJI POLITYCZNEJ IMIGRANTÓW	
2.1. Charakterystyka migracji powojennych w Europie w perspektywie państw przyjmujących	45
2.2. Od państwa narodowego do państwa imigracji	51
2.3. Cele i uwarunkowania polityki imigracyjnej	57
2.4. Instytucja obywatelstwa i jej rola w polityce państw przyjmujących.	61
2.5. Dylematy wokół instytucji wielokrotnego obywatelstwa.	70
 ROZDZIAŁ 3. PRAWA POLITYCZNE, PARTYCYPACJA POLITYCZNA I WYBORCZA IMIGRANTÓW	
3.1. Prawa polityczne, partycypacja polityczna i ich rola w procesie inkluzji imigrantów	77
3.2. Partycypacja wyborcza imigrantów w krajach przyjmujących	85
3.3. Rola stowarzyszeń imigrantów i instytucji konsultacyjnych w procesie inkluzji politycznej.	95
3.4. Transnarodowa i ponadnarodowa partycypacja polityczna imigrantów	102

ROZDZIAŁ 4. INKLUZJA POLITYCZNA IMIGRANTÓW W PRAKTYCE.	
PRZYPADEK NIEMIEC, WIELKIEJ BRYTANII, FRANCJI I UE	108
4.1. Niemcy – od systemu <i>Gastarbeiter</i> do kraju imigracji	108
4.1.1. Charakterystyka grup napływowych i procesów migracyjnych w Niemczech po 1945 roku	108
4.1.2. Niemiecka polityka imigracyjna i integracyjna – w stronę ograniczonej inkluzji	115
4.1.3. Niemiecka koncepcja obywatelstwa i polityka naturalizacji – od <i>ethnosu</i> do <i>demosu</i>	121
4.1.4. Niemcy jako wspólnota etniczno-kulturowa i państwo dobrobytu	125
4.2. Francja – model republikański jako ideał i praktyka	129
4.2.1. Imigracyjne tradycje Francji i ich polityczne konsekwencje	129
4.2.2. Republikańska koncepcja wspólnoty i jej konsekwencje dla modelu inkluzji imigrantów we Francji	133
4.2.3. Polityzacja imigracji i zmiany we francuskim prawie wewnętrznym	138
4.2.4. Społeczny i kulturowy wymiar procesu inkluzji imigrantów we Francji	143
4.2.5. Rozwój i rola stowarzyszeń imigranckich we Francji	147
4.3. Wielka Brytania – od kolonialnego imperium do wspólnoty wielokulturowej	150
4.3.1. Polityczne konsekwencje procesów imigracyjnych do Wielkiej Brytanii po II wojnie światowej	150
4.3.2. Brytyjska polityka imigracyjna – w kierunku liberalizacji	155
4.3.3. Ewolucja koncepcji wspólnoty narodowej, obywatelstwa i polityki naturalizacji w Wielkiej Brytanii	158
4.3.4. Brytyjska polityka integracyjna – w stronę wielokulturowości	164
4.4. Unia Europejska – przypadek inkluzji i ekskluzji imigrantów na poziomie ponadnarodowym	168
4.4.1. Unia Europejska jako wielonarodowa i ponadpaństwowa wspólnota polityczna	168
4.4.2. Początki wspólnej polityki imigracyjnej UE w kierunku inkluzji	171
4.4.3. Inkluzja polityczna obywateli państw trzecich w UE	173
4.4.4. Obywatelstwo UE – instytucja inkluzji czy ekskluzji?	178
PODSUMOWANIE	189
BIBLIOGRAFIA	196
INDEKS NAZWISK	213